

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060108

DOM
2017-11-10
Stockholm

Mål nr
M 3852-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-03-31 i mål M 108-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

Upplands Väsby kommun

Ombud: Advokaten MT och jur.kand. CE

Motpart

1. ME

2. ZN

Ombud för 1-2: Jap Entreprenad AB

3. JS

4. AJ

5. Kungsgrinden AB

Ombud: OL

Dok.Id 1368570

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

SAKEN

Skyldighet för kommunen att tillhandahålla kommunalt vatten och avlopp

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom och ogillar talan.

BAKGRUND

ME och ZN äger tillsammans fastigheten XX. Fastigheterna YY och ZZ har avstyckats från XX. ME och ZN har beviljats positivt förhandsbesked för nybyggnation på fastigheterna YY och ZZ med ett bostadshus respektive ett flerbostadshus med sex lägenheter för LSS-boende. Bygglov har numera meddelats. Fastigheterna ligger utanför kommunens verksamhetsområde för dricks-, spill- och dagvatten. Det har under handläggningen vid Mark- och miljööverdomstolen framkommit att YY överlåtits till JS och AJ samt att ZZ överlåtits till Kungsgården AB.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Upplands Väsby kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen med upphävande av mark- och miljödomstolens dom ska ogilla motparternas talan.

ME, ZN, JS, AJ och Kungsgården AB har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN

Kommunen har vidhållit vad som anförts i tidigare instans och tillagt i huvudsak följande: Det föreligger inga omständigheter som medför skyldighet för kommunen att utöka verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen till att omfatta de aktuella fastigheterna. Det är för få fastigheter för att röra sig om ett större sammanhang och det saknas ett faktiskt och planmässigt samband med verksamhetsområdet. Det finns inte heller några konkreta risker för människors hälsa och miljön som motiverar en anslutning. Fastigheterna har tidigare haft karaktär av jordbruksfastigheter. De förhandsbesked som har beviljats för fastigheterna förutsatte en enskild va-lösning. Bygglov har numera beviljats. Det finns ett meddelat tillstånd för en enskild va-anläggning från 2014, vilket fortfarande är giltigt. Förutsättningar finns i

området för att vattnet ska kunna renas lokalt på ett tillfredställande sätt. Det faktum att länsstyrelsen har funnit att en specifik utsläppspunkt är olämplig förändrar inte detta. Alternativa tekniska lösningar och utsläppspunkter är möjliga för fungerande enskilda avloppsanläggningar.

ME och **ZN** har utöver vad som anförts i mark- och miljödomstolen tillagt i huvudsak följande: De blev 2014 förelagda att åtgärda avloppet vid vite. Därefter installerade de ett reningsverk för 300 000 kr som kommunen godkände. Beslutet överklagades och länsstyrelsen beslutade den 30 mars 2017 att reningsverket ska kopplas ur stenkistan och kopplas i det gamla röret. Ägaren till QQ har emellertid grävt av det utlopp som reningsverket ska vara anslutet till för att kunna uppfylla tillståndet. Bara detta är ett gott skäl till att ansluta fastigheterna till kommunalt vatten och avlopp för att säkra miljö och funktion. De enskilda avloppen kommer dessutom inte kunna få någon fungerande utsläppspunkt eftersom det är i snitt två meter till berg och långt under 50 meter i avstånd till enskilda vattenbrunnar.

Kommunen var inledningsvis positivt inställd till att ansluta fastigheterna till det kommunala va-nätet men har ändrat sig utan annan förklaring än att det kan bli aktuellt med en detaljplan i framtiden. Dessa sista fastigheter längs med Vallentunavägen har inga förutsättningar att inom överskådlig framtid kunna uppfylla kommunens påstådda kriterier för att få vara en del av ”ett större sammanhang”. Allt vatten som kommer från fastigheterna transporteras med dagvattnet ner till vattenskyddsområdet i väster, oavsett om det är renat eller orenat. De har fått tillstånd från Vägverket att korsa vägen för att ansluta till det kommunala va-nätet.

JS och **AJ** har i huvudsak anförts följande: De köpte fastigheten YY med en fungerande avloppslösning. Efter köpet träffade de avtal med entreprenör för att bygga hus. Det var i samband med detta de fick reda på att kommunen hade upphävt tillståndet till avlopp och ersatt det med en icke fungerande lösning. På grund av avtalet med entreprenören var de ändå tvungna att bygga huset. Huset planeras vara färdigställt i december 2017, men de kan inte flytta in i huset innan de har en fungerande avloppslösning. Denna utdragna process

medför stora merkostnader för dem och de är mycket angelägna att så snart som möjligt få en avloppslösning som fungerar både på kort och på lång sikt.

Kungsgården AB har i huvudsak anfört följande: En anslutning till kommunalt vatten och avlopp är en nödvändig förutsättning för fastigheterna eftersom det inte finns någon annan möjlighet att ordna avloppsrening. Fastighetsägarna har försökt med två lösningar i enlighet med kommunens förslag utan att lyckas. Det nu installerade reningsverket, som bolaget äger, kan inte erhålla en godkänd utsläppspunkt och det blir oskäligt mot de enskilda fastighetsägarna att bekosta fler VA-experiment. Kommunalt vatten och avlopp är därmed den enda möjligheten för fastighetsägarna att ta hand om sitt avlopp.

Länsstyrelsen i Stockholms län har beretts tillfälle att yttra sig och angett i huvudsak följande: Länsstyrelsen saknar närmare kännedom om förhållandena på aktuella fastigheter och berörda delar av kommunens va-anläggning och avstår därför från att yttra sig över lämpligheten att ansluta fastigheterna till det kommunala va-nätet. Upplysningsvis har länsstyrelsen den 30 mars 2017 överprövat kommunens tillstånd till enskild avloppsanläggning på fastigheten XX och konstaterat att den av kommunen godkända utsläppspunkten till ett perkolationsmagasin riskerar att negativt påverka nedströms belägna enskilda dricksvattenbrunnar på fastigheterna QQ och XY Länsstyrelsen har även överprövat utan att ändra kommunens beslut om positivt förhandsbesked till nybyggnad av enbostadshus samt flerbostadshus med sex lägenheter på fastigheten XX.

Av länsstyrelsens beslut den 30 mars 2017 framgår bl.a. följande: Reningsgraden i minireningsverket är hög, men avloppsvattnet kan inte betraktas som ofarligt efter reningen. Det finns alternativ till den valda lösningen som inte har utretts, som t.ex. slutna tankar för WC-avloppet och med denna utsläppspunkt för BDT-avloppet. Det är möjligt att det också kan finnas andra utsläppspunkter som inte är belägna uppströms från dricksvattentäkter.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen, ska en kommun, om det behövs till skyddet för människors hälsa eller miljön att vatten eller avlopp ordnas i ett större sammanhang för viss bebyggelse, bestämma verksamhetsområde där vattentjänsterna behöver ordnas och se till att behovet snarast och så länge behovet finns kvar tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

För att det ska finnas ett behov till skyddet för miljön bör en allmän va-anläggning förhindra eller åtminstone väsentligt motverka påtagliga olägenheter för miljön (prop. 2005/06:78 s. 45). Vilka påtagliga olägenheter för människors hälsa eller miljön det är fråga om och hur dessa kan motverkas genom en allmän va-anläggning får bedömas i varje enskilt fall.

Utgångspunkten för en kommuns utbyggnadsskyldighet är alltså att vatten eller avlopp behöver ordnas i ett större sammanhang. I förarbetena till 1955 års va-lagstiftning uttalade departementschefen, beträffande rekvisitet ”ett större sammanhang”, att ca 20–30 fastigheter normalt utgör ett minimum (prop. 1955:121, s. 61). Uttalandet har fått genomslag även vid tillämpningen av nuvarande vattentjänstlag, se bl.a. rättsfallet MÖD 2010:28 och Qviström, Vattentjänstlagen – En handbok, 2 uppl., 2016, s. 47. I nu aktuellt mål gäller frågan om kommunen har en utbyggnadsskyldighet av den allmänna va-anläggningen till att omfatta ytterligare tre fastigheter. De tre fastigheter som är aktuella i målet kan inte anses utgöra ett större sammanhang som motiverar en utbyggnadsskyldighet.

Kommuner har emellertid ålagts att inkludera fastigheter på ett par hundra meters avstånd från verksamhetsområdet i vissa fall, men det förutsätter att miljönyttan av en anslutning, antalet fastigheter och kostnaden för utbyggnaden vägs samman och att en utbyggnad framstår som rimlig i det enskilda fallet. I Va-nämndens avgörande 2010-03-01, BVa 13, blev en kommun skyldig att inkludera en fastighet ca 150 meter från verksamhetsområdet. Detta eftersom det fanns ett faktiskt och planmässigt samband mellan fastigheten och de områden som omfattades av kommunens verksamhetsområde och någon annan möjlig lösning för fastighetens behov av vatten och avlopp

inte fanns. I rättsfallet MÖD 2010:28 var miljönyttan mycket stor med en anslutning av åtta fastigheter på några hundra meters avstånd från befintligt verksamhetsområde då en akut hotad arts fortbestånd riskerade att äventyras.

I detta fall utgörs kommunens verksamhetsområde för vatten och avlopp företrädesvis av bostadsområden inom detaljplan. Fastigheterna XX, YY och ZZ är inte detaljplanelagda och avskiljs från verksamhetsområdet av en jordbruksfastighet med enskilt avlopp och en tvåfilig länsväg. Närmast möjliga anslutningspunkt till kommunens verksamhetsområde är på ett avstånd av ca 150 meter. På fastigheten XX finns idag ett tillstånd för en avloppsanläggning som är dimensionerad för de tre fastigheterna, men utsläppspunkten har inte kunnat nyttjas. Att en annan utsläppspunkt eller andra enskilda avloppsanordningar inte kan ordnas för fastigheterna är dock inte visat. Därmed är det inte heller visat att behovet av skyddet för människors hälsa eller miljön är tillräckligt stort för att kommunen ska åläggas att tillhandahålla vatten och avlopp för fastigheterna genom att utöka verksamhetsområdet till att omfatta dessa fastigheter. Mark- och miljödomstolens dom ska därför upphävas och yrkandet ogillas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 8 december 2017

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Fredrik Ludwigs, tekniska rådet Yvonne Eklund samt hovrättsråden Christina Ericson, referent, och Ralf Järtelius

Föredragande har varit föredraganden Christopher Jakobsson

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-03-31
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 108-16

KÄRANDE

1. ME

2. ZN

Ombud för 1-2: JAP Entreprenad AB

SVARANDE

Upplands Väsby kommun

Ombud: Magnusson Advokatbyrå

SAKEN

Anslutning till kommunalt vatten- och avlopp

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen fastställer att Upplands Väsby kommun, som huvudman för allmän va-anläggning, har en på 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster grundad skyldighet att tillgodose behovet av vatten och avlopp för XX, YY och ZZ ge-nom den allmänna va-anläggningen och således inta fastigheterna i verk-samhetsområdet för vatten och avlopp.

Dok.Id 488933

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

2. Mark- och miljödomstolen fastställer att utbyggnaden av den allmänna anläggningen ska vara färdig senast två år efter att denna dom vunnit laga kraft.
-

BAKGRUND

ME och ZN äger tillsammans fastigheterna XX, YY och ZZ. Fastigheterna ligger utanför befintligt verksamhetsområde för dricks-, spill- och dagvatten. YY och ZZ har tillkommit efter en avstyckning från XX. ME och ZN har beviljats positivt förhandsbesked avseende nybyggnation på fastigheterna YY och ZZ med ett bostadshus respektive ett flerbostadshus med sex lägenheter för LSS-boende. Beslutet har vunnit laga kraft. Miljönämnden i Upplands Väsby kommun har den 21 november 2016 beslutat bevilja ME tillstånd att inrätta avloppsanordning för WC- och BDT-vatten. Avloppsanordningen avses betjäna fastigheterna XX, YY samt ZZ. Beslutet har överklagats av såväl ME som av grannar till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Det aktuella målet inleddes genom en ansökan som gavs in till Statens va-nämnd den 25 augusti 2015 (Statens va-nämnds mål nr Va 218/15). Statens va-nämnd höll en förberedande förhandling och besiktning i målet den 9 december 2015.

Mark- och miljödomstolen avgör nu målet på handlingarna enligt 42 kap. 18 § första stycket 5 rättegångsbalken.

YRKANDEN M.M.

ME och ZN (fastighetsägarna) har yrkat att fastigheterna XX, YY och ZZ ska tillhandahållas kommunalt vatten- och avlopp och därmed omfattas av Upplands Väsby kommuns verksamhetsområde för allmänna vattentjänster. Fastighetsägarna har vidare yrkat att sådant tillhandahållande ska ske senast inom två år.

Upplands Väsby kommun (kommunen) har bestritt kärandenas yrkande.

PARTERNAS UTVECKLING AV TALAN

Fastighetsägarna har i huvudsak anfört följande. Fastigheten XX har i samband med en styckning och byggnation och på grund av ett undermåligt enskilt avlopp begärt att få kommunalt vatten- och avlopp, då den är en av de fem sista fastigheterna med enskilt avlopp längs med Vallentunavägen i Upplands Väsby kommun. Anslutningsmöjligheten är inom 100 m avstånd.

De skäl som Upplands Väsby kommun anfört mot en anslutning är både av en kostnadsfattig samt teknisk karaktär i form av påståenden om lukt från ett tätt tryckavloppssystem. Kommunen har även uttryckt en "oro" för de eventuella problem en kommunal anslutning skulle kunna ha praktiskt sett, då de eventuellt har för avsikt att detaljplanera området. En detaljplanering tar mellan 10-15 år att möjliggöra samt 5-10 år till att verkställa. Att tre fastigheter med två villor och sex LSS-lägenheter inte ska få tillgång till kommunalt vatten- och avlopp under den tiden är inte rimligt.

Då bygglov för LSS-boendet är klart så finns det ytterligare ett skäl i form av en branddamm, som måste upprättas för att klara av minimikapaciteten för eventuella släckningsarbeten i området. Detta medför en extrakostnad om 300 000-350 000 kr för fastighetsägaren som skulle kunna undvikas med kommunalt va. Området kring Lidvägen är behäftat med berg vilket försvårar enklare system för enskilda avlopp och medför en avsevärd kostnadsökning för fastighetsägarna vid anläggande.

I två år har det brevväxlats mellan fastighetsägaren och kommunen, där kommunen trots sina miljömål, motsatt sig en kommunal anslutning utan några vidare skäl till varför fastigheten inte kan anslutas. Fastighetsägaren har själv bekostat utredning kring omständigheter och möjligheter i samarbete med en av kommunens mest använda tryckavloppsleverantörer och kan även tänka sig att bekosta överföringsledning och anslutning själv.

Kommunen anför att det inte föreligger någon risk för människors hälsa eller miljö. Fastigheterna XY och QQ har enligt Miljö- och hälsoskyddskontoret, inga giltiga tillstånd för sina avloppsanläggningar registrerade i något register. En-

ligt miljöbalken är en fastighetsägare skyldig att inneha ett sådant för att kunna få göra ett miljöriktigt utsläpp av renat avloppsvatten. Dessa två fastigheter har över 30 års utsläpp utan miljötillstånd.

Anslutningen för kommunalt avlopp är gentemot det befintliga LTA-system som finns söder om Lidvägen. Den tekniska utredning som gjorts av tredje part och sakkunnig visar att en LTA lösning genom schakt och spontfri installation och anläggande passar marken med sin flexibilitet med minimal inverkan på närområde samt miljö. Fastighetsägarna hörsammar dock kommunens oro om lukt och olägenheter och har utverkat en lösning som möjliggör schakt- och spontfri installation av självfallsledning upp till 1 000 mm (250 mm erfordras för att försörja hela Lidvägen med kommunalt självfallsavlopp). Hela 450 m kan tryckas utan att schaktning är nödvändigt.

NDS (Nordic drilling system, schaktfri rörtryckning), har genomfört självfallslösningar under många år i betydligt svårare terräng och med mycket mindre ingrepp än dem som kommunen antar skall ske. Geoteknisk utredning finns redan klar att tillgå och är underlag för ovanstående. Eventuella farhågor om sättningar i mark är tekniskt undanröjda. Genom att marken pressas undan så stabiliseras omkringliggande mark och säkerställer funktionen.

Lidvägen är de sista fastigheterna som saknar kommunalt avlopp. Alla fastigheter på Lidvägen har en villa eller husgruppering. Det var minst 60 år sedan området var av jordbrukskaraktär. Inga fastigheter norr om Vallentunavägen är detaljplanerade, dock har alla andra kringliggande fastigheterna kommunalt vatten och avlopp. Endast väster om Lidvägen finns en åkerremsa som kan beskrivas som öppen yta. Norrut ligger en industrifastighet, västerut och söderut villor. Kommunalt vatten- och avlopp är möjligt både genom självfall samt LTA.

Kommunen har i huvudsak anfört följande. Det föreligger inga sådana omständigheter enligt 6 § lag (2006:412) om allmänna vattentjänster som medför skyldighet för kommunen att utöka verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen att

omfatta de aktuella fastigheterna. Vidare bedöms det inte heller föreligga risk för människors hälsa eller miljö, varför det inte bedöms åligga kommunen att inkludera fastigheterna i befintligt verksamhetsområde. Det föreligger tekniska svårigheter att i dagsläget koppla på en enskild/privat anslutning till den allmänna va-anläggningen.

Fastigheterna är belägna på Lidvägen utanför samhället Fresta i Upplands Väsby. Området där fastigheterna är belägna ligger idag i sin helhet utanför verksamhetsområdet för vatten, spillvatten och dagvatten. Fastigheterna tillkom efter en avstyckning av XX samt övriga fastigheter runt Lid-vägen (XY samt QQ har haft karaktär av jordbruksfastigheter. I gäl-lande översiktsplan är området inte utpekade för utveckling av bostäder. I samband med detaljplaneuppdrag samt planerad utbyggnad under år 2007 avseende Brunnby Mosse — ett angränsade område i Upplands Väsby som ansetts vara intressant för utveckling av arbete och näringsliv — utreddes möjligheterna att även förse Lidvä- gen med kommunalt va.

Utredningarna i planarbetet för Brunnby Mosse visade dock på stora svårigheter och osäkerheter kring både grundläggning, dagvattenhan-tering och möjligheten till framtagande av vatten och avlopp till framtida verksam-heter, vilket resulterade i ställningstagandet att det planuppdrag som givits för Brunnby Mosse innebar stora svårigheter, kostnader och risker för kommunen att genomföra. Den 3 mars 2014 beslutade därför kommunstyrelsen att återkalla detalj-planeuppdraget för Brunnby Mosse (KS/2006:89). I beslutet påpekas dock att en långsiktighet i områdets omvandling bör prägla det fortsatta strategiarbetet och att ett nytt detaljplanearbete kan bli aktuellt i ett senare skede. Fastighetsenheten på kontoret för samhällsbyggnad övertog ansvaret för fortsatt utredningsarbete och markstrategier i samverkan med berörda enheter på kontoret för samhällsbyggnad och det pågående översiktsplanarbetet.

I samband med att förhandsbesked för bygglov för XX (d.v.s. den nya planerade avstyckade bebyggelsen) söktes lämnade käranden en omfattande utred-ning avseende möjligheterna att ordna enskild lösning av vatten- och avlopp. Miljö-nämnden fann denna godtagbar.

Vid den behovsbedömning som hittills gjorts avseende verksamhetsområdets omfattning har huvudsakligen beaktats att

- i. Det endast är ett fåtal fastigheter som ligger samlade kring Lidvägen. Vallentunavägen avskiljer de numera fem fastigheterna kring Lidvägen från övrig bebyggelse.
- ii. De ursprungliga fastigheterna på Lidvägen hade karaktär av jordbruksfastigheter, d.v.s. inte av samma karaktär som fastigheterna på andra sidan Vallentunavägen, där bebyggelsen består av villa- och rad husbebyggelse.
- iii. Fastigheterna har enskilda lösningar för vatten och avlopp. Tillstånd för en enskild anläggning av vatten- och avlopp (reningsverk) har givits av kommunen.
- iv. Området kring Lidvägen är inte detaljplanelagt, vilket områdena på andra sidan Vallentunavägen är.
- v. Området kring fastigheterna på Lidvägen är omgivet av stora ytor av obebbyggd mark bestående av skog och öppen mark.
- vi. Fastigheterna ligger inte inom vattenskyddsområde eller nära en känslig recipient. Den naturliga avvattningen av området sker mot Norrviken som är belägen ca 2,5 km från området. Det renade vattnet från de enskilda avloppen har med andra ord stora rinnsträckor i jord och mark innan recipienten nås vilket ytterligare bör förbättra reningsgraden.
- vii. Det närmaste kommunala ledningssystemet ligger på andra sidan Vallentunavägen. Den punkt som är möjlig att ansluta till ligger ca 150 m från den närmst belägna fastigheten på Lidvägen. Att direkt ansluta till de anslutningspunkter som ligger närmare är inte möjligt då dessa ledningar inte har kapacitet att försörja Lidvägen.
- viii. En spillvattenlösning utmed Lidvägen kräver sannolikt pumpning med ett LTA system. Anledningen till att ett LTA system sannolikt krävs är att en självfallslöning skulle medföra stora djup under Vallentunavägen vilket i sin tur medför risk för grundvattensänkningar och därmed sättningar i befintligt bostadsområde.

I dagsläget har förutsättningarna för verksamhetens omfattning inte ändrats på annat sätt än att XX avstyckats till de nu ifrågavarande tre fastigheterna. De

tekniska svårigheterna samt övriga förutsättningar är fortfarande desamma. Kommunen bedömer att det i en framtid kan finnas behov av att inkludera området i verksamhetsområdet för va om fler fastigheter i området avstyckas och förtätning planeras i närområdet. I gällande översiktsplan är området inte utpekat för utveckling av bostäder. Arbete pågår i kommunen med en ny översiktsplan, vilket gör att framtida planer för området är svåra att förutse. Lidvägen ligger dessutom intill Vallentunavägen (väg 286) för vilken Trafikverket arbetar med att ta fram en vägplan. Det innebär att Trafikverket utreder var en alternativ sträckning kan dras eller hur en förbättring av befintlig väg kan utformas. Eventuell ny placering eller utformning av Vallentunavägen kommer att kunna få stor betydelse för hur området kring Lidvägen utvecklas i framtiden och vilket bedöms behöva avvaktas.

Kommunen bedömer att området bör detaljplaneläggas innan det tas in i verksamhetsområdet. Detta för att ge förutsättningar för att dimensionera va-nätet att ha kapacitet att försörja både nuvarande och framtida bebyggelse samt för att ha möjlighet att välja den tekniskt mest optimala lösningen. Följande frågeställningar är nödvändiga att utreda:

- i. De till området närmst belägna vattenledningarna har inte kapacitet att försörja området med brandvatten. Ledningarna kan även vara för små när det gäller kapacitet för dricksvattenförsörjning. Man bör även utreda om det finns risk för dålig vattenkvalitet om man försörjer område med vatten via en ändledning och om området istället bör försörjas via rundmatning.
- ii. Med LTA system (en pump på resp. fastighet) är det möjligt att pumpa spillvatten via ett nytt ledningsstråk till kommunens spillvattennät. Kommunen försöker dock att om möjligt välja självfallslösningar då detta är bättre för miljö, ekonomi och minskar riskerna med översvämningar. Det bedöms finnas möjlighet att ansluta fastigheterna kring Lidvägen via självfall. Detta bör utredas vidare innan man väljer en LTA-lösning.
- iii. Marken i området har dåliga geotekniska förutsättningar. Geoförstärkningar eller schaktfria metoder kan bli nödvändiga. Detta bör utredas vidare.
- iv. Idag har befintlig pumpstation Emmylund begränsad kapacitet. I och med pågående byggnation i närbelägna området Östra Fresta by där en ny pump-

station byggs kommer befintlig pumpstation Emmylundsvägen att avlastas och kapaciteten kommer att ökas. Detta skulle kunna ge kapacitet att koppla på t.ex. Lidvägen. Emmylunds pumpstations kapacitets och kapacitetsbehov för framtiden bör dock utredas vidare.

Huvudvattenförsörjningen för området Pepparbodavägen/Emmylundsvägen sker via 110-150 millimetersledningar som övergår i mindre stickledningar till lokalgator och fastigheter. Spillvatten avleds med självfall till Emmylundsvägens pumpstation. Beträffande möjlig vattenförsörjning för Lidvägen är närmaste vattenledning (50-millimeters) belägen vid Pepparbodavägen, cirka 80 meter från korsningen Lidvägen/Vallentunavägen, vilken inte bedöms ha kapacitet för att försörja ytterligare fastigheter. Ny vattenledning skulle därför behöva dras från befintlig 150-millimetersledning vid Pepparbodavägen, vilket innebär ytterligare cirka 70 meter ledningsförläggning. Beträffande spillvattenförsörjningen bedöms såväl befintlig 225-millimetersledning vid Pepparbodavägen som Emmylundsvägens pumpstation ha tillräcklig kapacitet att ta emot spillvatten från de fem fastigheterna vid Lidvägen. Närmaste befintlig spillvattenledning är belägen cirka 80 meter söder om korsningen Lidvägen/Vallentunavägen vilket är ca tio meter från ett bostadshus. En LTA-lösning skulle innebära att varje fastighet förses med en LTA-pump samt att en tryckspillvattenledning förläggs fram till en släppunkt söder om Vallentunavägen. Närmaste befintliga spillvattenledning är dock inte lämplig som släppunkt eftersom risken för dålig lukt vid närliggande bostäder bedöms som mycket stor utifrån erfarenheter från liknande fall i kommunen. En möjlig lösning på luktproblematiken vore att samförlägga tryckspillvattenledning och ny vattenledning fram till Emmylundsvägens pumpstation, samt installera luktreduceringsutrustning i pumpstationen. Alternativt vore det möjligt att anordna en ny släppunkt till självfallsledning närmare Vallentunavägen och längre bort från bostäderna, vilket emellertid skulle kräva att befintlig självfallsledning förlängs cirka 40 meter. En självfallslösning skulle innebära att ett självfallssystem byggs i Lidvägen och ansluts till befintlig spillvattenledning (225 millimeter) vid Pepparbodavägen. En självfallslösning och val av lämplig anslutningspunkt kräver noggrann höjdsättning och ställer högre krav på geotekniska utredningar. För att ansluta Lidvägen krävs cirka 40 meter av

schaktfri förläggning under Vallentunavägen, t.ex. styrd borring eller rörtryckning, oavsett val av teknisk lösning. Alla ledningarna måste därtill förläggas i skyddsror och tryckledningar förses med avstängningsanordning på respektive sida om vägen. Geotekniken i området utgör en osäkerhet eftersom jorden utgörs av lös lera med känd sättningsproblematik, vilket kan innebära fördyrande kostnader avseende t.ex. spont och grundförstärkning/pålning. Vidare utgör bullervallen vid Vallentunavägen en geoteknisk risk eftersom det föreligger risk för pågående sättningar. För att slutligt bedöma genomförbarheten krävs att en geotekniker går igenom de tekniska förutsättningarna innan val av förläggningsmetod kan göras. För det fall domstolen skulle finna att förutsättningarna för kommunalt ansvar enligt 6 § vattenlagen är uppfyllda finner kommunen det vara motiverat att då företa ytterligare utredningar.

En enskild/privat anslutning till den allmänna va-anläggningen som föregår detta arbete kommer att försvåra en framtida planering och utbyggnad av verksamhetsområdet. För det fall att en privat utbyggnad och påkoppling sker kommer kommunen troligtvis i en framtid behöva riva den privata anläggningen alternativt ta över den privata anläggningen. Om anläggningen ska kunna tas över av kommunen måste resurser sättas in för att kontrollera att anläggningen byggs enligt de specifikationer som finns för kommunens va-anläggning. Man måste också försöka dimensionera anläggningen för förutsättningar som dock är helt okända idag.

Området kring Lidvägen har mycket svåra markförhållanden och en byggnation kommer att kräva god teknisk kompetens. En inkoppling/påkoppling på kommunens nät kräver att Vallentunavägen måste korsas. Detta innebär en risk som måste kunna hanteras av de som driver projektet. Käranden har bl.a. angett att ett antal andra fastigheter i östlig respektive västlig riktning är upptagna i verksamhetsområdet, nämligen VV, YX, YZ, ZY, QX och YQ. Härvid kan först konstateras att YZ är obebyggd. Vad avser fastigheterna VV och YX, d.v.s. belägna öster om Lidvägen har dessa ett tekniskt va-system (typen LTA som är ett trycksatt spillvattensystem) som gör det möjligt att koppla på dessa fastigheter till kommunens va-anläggning. Eftersom ett LTA-system samtidigt byggdes på andra sidan Vallentunavägen var detta tekniskt

möjligt att åstadkomma. Utbyggnaden av LTA-systemet i detta område var en förberedande åtgärd för den då planerade byggnationen på Brunnby Mosse. Vad avser fastigheterna ZY och QX avser dessa mindre fastigheter av villa-karaktär. En självfallsledning till fastigheterna byggdes redan år 1970 i samband med att valledningssystemet på andra sidan Vallentunavägen byggdes ut samma år och innan Vallentunavägen var byggd i nuvarande sträckning. Den samtida utbyggnaden av systemen möjliggjorde således att systemen rent tekniskt fungerade tillsammans. Vad avser YQ har denna fastighet redan under 70-talet fått tillgång till kommunalt vatten och 1993 även kommunalt avlopp via en ledning som ligger precis väster om fastigheten och som bl.a. förser Söderviksskolan med vatten och avlopp. Det var således tekniskt möjligt att koppla på fastigheten ifråga på den redan existerande ledningen.

Sammanfattningsvis föreligger helt andra tekniska förutsättningar för att ansluta de ovanstående fastigheterna till verksamhetsområdet än som föreligger för de fastigheter som är föremål för den ifrågavarande ansökan.

De olägenheter som uppstår med ett LTA-system är framförallt följande.

- i. Risk för avbrott och störningar på grund av bland annat strömavbrott och trasiga pumpar.
- ii. Problem med dålig lukt och svavelväten, framförallt i områden med låg eller periodvis omsättning i ledningarna. Lukt uppstår även ofta i den punkt där en tryckledning övergår i självfallsledning.
- iii. LTA-systemet bygger på att många pumpar hjälps åt att pumpa avloppsvattnet, och vilket är negativt ur ett energiförbrukningsperspektiv. Grundförläggning av LTA-system kräver dessutom isolering eller uppvärmning av ledningarna.
- iv. Ett LTA-system begränsar möjligheterna till utbyggnad av systemet eftersom ledningsdimensionerna måste hållas små för att minska risken för lukt och svavelväte-problem. Det är heller inte möjligt att ansluta ett självfallssystem till ett LTA-system.

- v. LTA-alternativen innebär att fastighetsägaren får ett tillsynsansvar och även kostnader för den egna pumpens elförbrukning. Dessutom kan inte fastighetsägaren använda systemet vid elavbrott och andra driftstörningar efter att den egna pumptanken blivit fylld.
- vi. Eftersom LTA-stationen finns på privat fastighetsmark försvåras ofta drift- och underhåll. Det finns risk för att det fria arbetsområdet kring LTA-stationen inte respekteras utan att annan anläggning, vegetation eller dylikt förläggs över eller nära LTA-tanken vilket kan försvåra drift och tillsyn t ex pumpbyte. Även risken för olyckor bör vägas in.
- vii. Pumpar har en begränsad livslängd och kommer behöva bytas flera gånger under systemets livstid. Samma gäller för eventuella värmeslingor som dessutom medför att stora delar av systemet kommer att behöva grävas upp under systemets totala livstid för reparation och utbyte av dessa värmeslingor.

Ett självfallssystem innehar inga av de ovan nämnda olägenheterna. Pumparna i ett självfallssystem är optimerade för gällande flöden, uppfodringshöjd och rörförlust. Detta ger normalt en låg energiförbrukning i driftskedet. Ett självfallssystem har dessutom en längre livslängd än en LTA anläggning. Möjligheter till utbyggnad av spillvattensystemet är större med ett självfallssystem och därför ett bättre alternativ i ett område som Lidvägen som kommunen bedömer kommer byggas ut eller förtätas i framtiden.

Fastighetsägarna har även kompletterat sin ansökan med en angivelse om ett överhängande vite avseende det enskilda avloppet samt inkommit med ett antal mailutdrag avseende, såvitt kan förstås, (i) dels möjligheten att koppla på fastigheten XX på den kommunala va-anläggningen och (ii) dels huruvida kommunen ska ansvara för möjliggörande av den enskilda va-anläggningen för vilket tillstånd medgivits (via som det får förstås reparationer på samt påbyggnad på den gamla ledning som finns på kommunens mark men som inte är en av va-huvudmannen ägd ledning). Vad avser den första delfrågan hänvisas till ovanstående redovisade skäl varför detta i dagsläget inte bedöms vara tekniskt möjligt eller försvarbart. Vad avser frågan om kommunens ansvar ifråga om möjligheter för kä-

randena att nyttja det tidigare erhållna tillståndet avseende en enskild va-lösning (reningsverk) tycks detta ha missuppfattas av fastighetsägarna. Fastighetsägarna har i den utredning som föregick tillståndet gett förslag på en lösning där avledning av det renade spillvattnet leds till det rör på kommunens mark som man har idag. Lösningen har av miljönämnden ansetts vara godtagbar. I tillståndsbeslutet informeras det om att servitut ska inhämtas från berörda parter innan anläggningen inrättas. En annan lösning skulle kunna vara att sökanden tar hand om utloppsvattnet på den egna fastigheten utan att det påverkar dricksvattentäkter i närheten.

De två närliggande fastigheterna (XY och QQ har enligt uppdaterad information från Upplands Väsby kommun, Miljökontoret, utretts inom ramen för den i Upplands Väsby kommun pågående inventeringen av enskilda avloppsanläggningarnas skick. Efter utförd inspektion av avloppsanordningen på XY har Miljökontoret förelagt fastighetsägaren att utföra täthetskontroll av slamavskiljaren och den slutna tanken, i syfte att säkerställa anordningens funktion. Avseende QQ avser Miljökontoret att fatta beslut om förbud avseende utsläpp av avloppsvatten från fastighetens nuvarande enskilda avloppsanläggning. Beslutet avses att fattas efter den 4 november 2016, varefter den enskilde fastighetsägaren bereds möjlighet att inom 14 månader åtgärda avloppet innan beslutet om förbud träder i kraft. Beträffande QQ bedöms fastighetsägaren ha goda förutsättningar, avseende såväl kapacitet som tidsutrymme, att utföra erforderligt åtgärds- ande, varför beslutet om förbud inte medför någon förändring i sak för prövningen av nu aktuellt ärende. För det fall fel skulle uppdragas vid utförande av förelagd täthetskontroll vid XY bedöms förutsättningarna för erforderligt åtgärds- ande även där vara goda. I detta sammanhang ska även förtydligas att båda dessa fastigheter har omfattande areal (ca 7 500 respektive 12 000 kvadratmeter), som inte går att likna vid fastigheter av villatomtkaraktär, med goda förutsättningar att anordna enskilt avlopp.

Resultatet av de utförda besiktningarna av de kringliggande fastigheterna innebär inte att miljö- och hälsoskyddsrekvisitet enligt 6 § vattenlagen är uppfyllt. För att miljöskyddsrekvisitet skall anses vara uppfyllt krävs att det kan förväntas att anslut-

ning till den allmänna va-anläggningen förhindrar eller åtminstone väsentligt motverkar påtagliga olägenheter för miljön, jämför prop. 2005/06:78 s 45. Sammanfattningsvis medför resultatet av besiktningarna således inte att det föreligger sådana miljö- och hälsoskyddsskäl som avses enligt aktuell bestämmelse i vattenlagen. Sammanfattningsvis föreligger i dagsläget inte skäl att utöka verksamhetsområdet att omfatta fastigheterna.

DOMSKÄL

Av 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen framgår det att om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen,

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och
2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Av förarbetena till vattentjänstlagen kan inte, när det gäller skyddet för människors hälsa, utläsas några särskilda krav på olägenheternas omfattning eller på att den allmänna va-anläggningen påtagligt ska minska dessa. För att det s.k. miljörekvisitet ska anses vara uppfyllt krävs dock enligt förarbetsuttalanden (prop. 2005/06:78 s. 45) att det kan förväntas att den allmänna va-anläggningen förhindrar eller åtminstone väsentligt motverkar påtagliga olägenheter för miljön.

Enligt 6 § vattentjänstlagen är en kvalifikation att va-försörjningen ska ordnas "i ett större sammanhang". Med detta avses att utbyggnadsskyldigheten i regel inte tar sikte på ett fåtal fastigheter, utan skyldigheten anses normalt innefatta mer omfattande åtgärder, när det inte är fråga om en befintlig anläggning. Uttrycket "i ett större sammanhang", som fanns med redan i 1955 års va-lagstiftning, VAL 55, har behållits i såväl 1970 års va-lag som den sedan år 2007 gällande vattentjänstlagen. Viss ledning vid tolkningen av uttrycket kan möjligen hämtas från departementschefens uttalanden i propositionen till VAL 55 (Qviström, Vattentjänstlagen — En

handbok, 2 upplagan, 2016, s. 47). Departementschefen säger i propositionen 1955:121 (s. 61) att ett antal av 20-30 anslutna fastigheter kan tänkas utgöra ett antagbart minimum, som dock bör kunna minskas, om bebyggelsen ligger så samlad, att sanitära synpunkter i högre grad gör sig gällande. Uttalandet återger visserligen äldre va-lagstiftning, som var inriktad på förekommande av sanitär olägenhet, men det sagda har ansetts fortfarande kunna tjäna till viss ledning, dock främst när fråga är om "skyddet för människors hälsa" som saken har formulerats i vattentjänstlagen. Vidare uttalas i Qviström att Vattentjänstlagen inte torde utesluta att enstaka fastigheter utanför ett område med allmän va-anläggning har ett sådant planmässigt eller annat samband med detta att va-frågan enligt reglerna i lagens 6 § ska lösas i det större sammanhanget även för dessa fastigheter (a. a. s. 47).

I ett avgörande från Statens va-nämnd av den 1 mars 2010, BVa 13, ansågs en enstaka fastighet som låg 150-200 m utanför verksamhetsområdet ha ett sådant faktiskt och planmässigt samband med de utbyggda områdena att ett kommunalt utbyggnadsansvar ansågs föreligga.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Fastighetsägarna har gjort gällande att det föreligger såväl miljö- som hälsoskäl för en anslutning till den allmänna anläggningen. Av utredningen framgår att det finns fem fastigheter längs med Lidvägen, där en av fastigheterna avses bebyggas med ett flerbostadshus med sex lägenheter, övriga är bebyggda eller ska bebyggas med bostadshus. ME har den 21 november 2016 erhållit tillstånd att på fastigheten XX inrätta en avloppsanordning för WC- och BDT-vatten. I beslutet anges i punkten 6 följande. ”Omkringliggande vattentäkter och grundvatt-nets kvalitet får inte påverkas av avloppsanordningen. Om påverkan kan påvisas skall åtgärder genomföras”. Hur god dricksvattenkvalitet ska upprätthållas på den egna fastigheten anges inte närmare. Vidare framgår av mark- och miljödomstolens dom den 12 mars 2015 i mål P 3375-14 att grannar uttryckt oro för risk för att vattentäkterna på grannfastigheterna ska bli förorenade.

XY och QQ (som har äldre enskilda avlopp) har båda förelagts av Miljökontoret i kommunen att vidta åtgärder för att säkerställa anordningarnas funktion.

Med hänsyn till att fastigheterna har ett faktiskt och planmässigt samband med det allmänna verksamhetsområdet och då det finns risk för människors hälsa, men även miljöskäl, har fastigheterna XX, YY och ZZ rätt att få sin va-försörjning ordnad genom den allmänna va-anläggningen. Kärandenas talan ska således bifallas. Mark- och miljödomstolen fastställer vidare att den allmänna anläggningen ska vara färdigställd senast två år efter det att denna dom vunnit laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande senast den 21 april 2017.

Marianne Wikman Ahlberg

Ingrid Johansson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Marianne Wikman Ahlberg, ordförande, och tekniska rådet Ingrid Johansson samt de särskilda ledamöterna Per Brogren och Tord Larsson.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se